

MARIĀN VARGA

klasický
rocker
&
rockujúci
klasik

SL: Čo robíš po tieto dni?

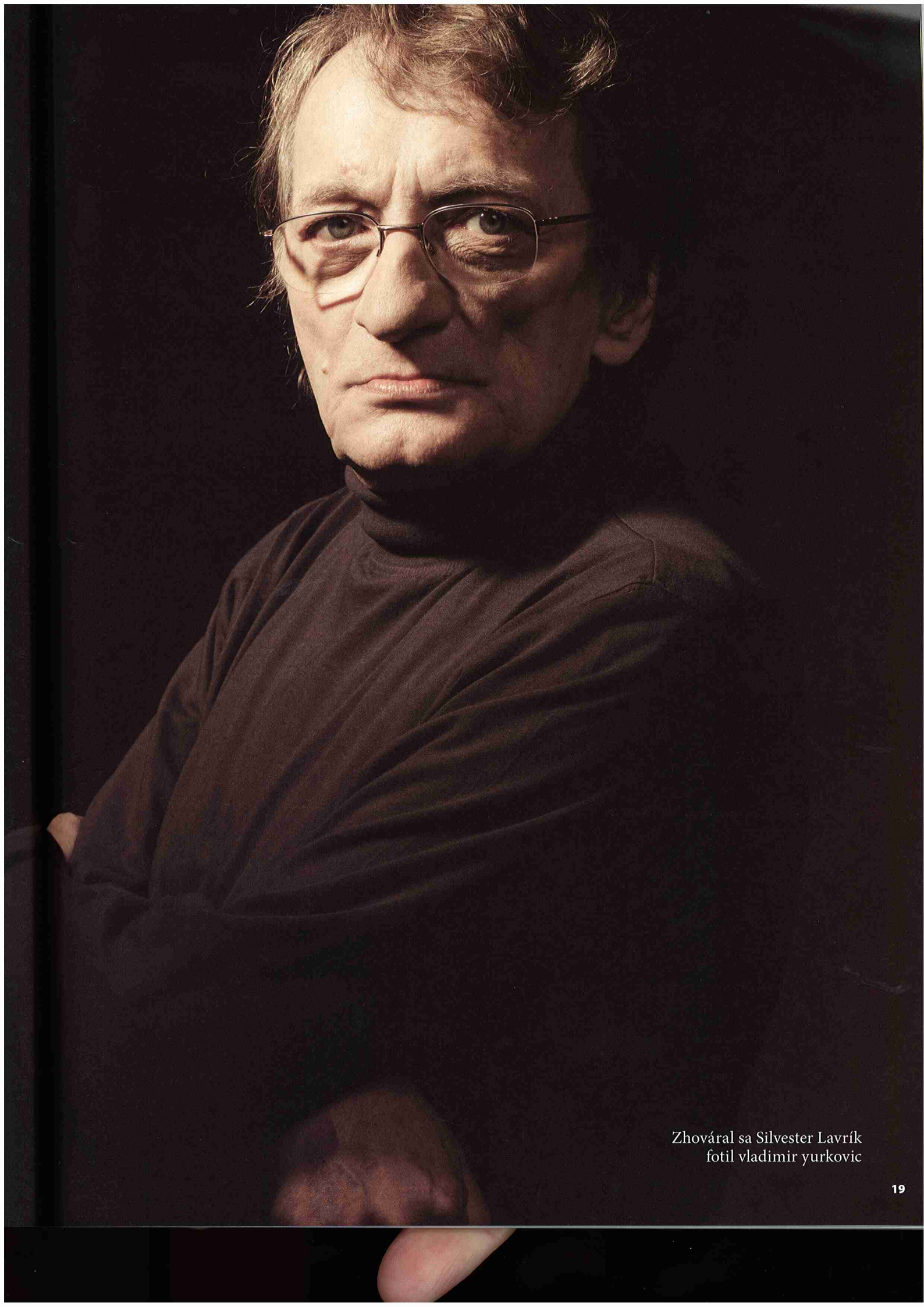
MV: Teraz mám takú nútenú pauzu, lebo som si zlomil bedrovú kosť, počúvam, čítam.

SL: Keď čítaš, čo čítaš?

MV: Rôzne, ja sa tak prehrabujem v knižkách, máloktorú knižku dočítam do konca. Od nejakej vety prejdem k ďalšej, lebo si spomeniem, že to som už niekde čítal, a tak preliezam celú knižnicu.

SL: Aký typ literatúry čítaš?

MV: Takzvanú beletriu, hoci to označenie je veľmi nepresné.

Zhováral sa Silvester Lavrík
fotil vladimir yurkovic

SL: Čo sa ti na označení „krásna literatúra“ nepozdáva?

MV: Je veľmi nepresné. Niekedy sa beletriu stane návod na použitie nejakého výrobku, alebo odborná literatúra, pamäti... a to s literárnou krásou nemá nič spoločné.

SL: Si veľký čitateľ?

MV: Dosť, ale hlavne som bol. Teraz je to už slabšie. Vieš, ja som bol vtedy čitateľ, boli len obmedzené možnosti. Boli knihy, ktoré sa šírili len neoficiálne, po tých sme pásli. Bol som ochotný kvôli jednej knižke v zime, v snehu ísť k Dušanovi Mitanovi na druhý koniec Bratislavy. Kvôli jednej knižke. Teraz si ľudia kliknú a majú to v počítači. Ale to je asi v poriadku. Aj Bach, keď chcel počuť Buxtehudeho hrať na organe, musel prejsť dostavníkom neviem nejakých osemdesiat kilometrov. Dnes si pustíš hocikaký prehrávač a odznie ti to v najlepšej interpretácii hocikoho. Ja to považujem za civilizačnú nutnosť, ale na druhej strane som si všimol, že ľudia veci, aj knihy a hudbu, zbierajú tak, že ich ukladajú. Založia si niekam nahrávku, ale nikdy sa k nej nevrátia, aby si ju vypočuli. Im to stačí mať uložené, to je také nezdravé zberateľstvo. Zhromažďovanie vecí bez toho, čo by malo robiť zberateľstvo zberateľstvom, totiž, že po určitých veciach siahaš len tak, z radosti, z akejsi potreby užiť si ju, bez leitmotívu.

SL: Vravíš si, že keď nečítaš, počúvaš hudbu.

MV: ... keď počúvaš hudbu, môžeš myslieť na čo chceš. V prvom rade je dôležité, že hudba ňu nikdy nesklame. Aspoň mňa tá, ktorú počúvam.

SL: Ktorá to je?

MV: Ja neviem... počúvam súčasných skladateľov. Tak to ma občas sklame, ale to je dobre. Lebo pokiaľ máme okolo seba všetko dobré a špičkové, tak potom je už veľmi zle s človekom, začína sa nudiť.

SL: Máš nejakých hudobných miláčikov?

MV: Pogorelič, hoci už asi dvadsať rokov nič nenahrál. ... Pollini, Richter samozrejme, Giller, Berezovskij, je ich veľa.

SL: Samí klaviristi?

MV: Väčšinou počúvam klaviristov, lebo som tiež klavirista, takže ma najviac zaujímajú. Vieš, to je strašná vec, keď všetko poznáš, celú hudobnú literatúru.

SL: V čom je to strašné?

MV: Máločo ňu môže prekvapiť. Trúfam si povedať, že klavírnu hudbu už poznám skoro naspamäť, preto ma môžu prekvapiť iba rôzne interpretácie toho istého. Preto asi počúvam rôznych klaviristov, rôzne interpretácie, lebo už viem, čo príde. Iba to ma môže vzrušiť.

SL: Znie ti tá napočúvaná hudba v hlave aj

bez toho, že by si ju mal pustenú na nejakom prehrávači?

MV: Ja si ju viem predstaviť ako plynie v tom čase, v ktorom na ňu myslím.

SL: ... veľa hrávaš?

MV: Práve preto asi nepotrebujem hrať, lebo si hudbu dokážem predstaviť. Ja nie som až tak veľmi klavirista, ktorý by robil nejakú rannú rozcvičku, prstoklady... Podľa mňa je technika zrýchlené hudobné myslenie. Máš niečo v hlave a snažíš sa to za každú cenu presadiť do tých svojich prstov. Nie je to otázka cviku, ale otázka zreteľnosti signálu z mozgu, ktorý ti prechádza do rúk. Mám taký pocit, ale môže to byť aj naopak. No ale pokiaľ ide o hranie – určite sa niektoré veci musia precvičiť. A komponovanie je v podstate iba taký tlak. Kým to nedáš von, nemáš pokoj. Potom, keď už to spraviš, tak už pokoj máš. Najhoršie sú tie stavy pokoja, keď nič nerobíš.

SL: Keď chýba ten tlak?

MV: Áno, keď sa ti neformuluje myšlienka, ktorú chceš natlačiť do nejakých rozmerov. Hudobné myslenie, to je okresávanie nápadu do nejakého modelu. Ten model musíš meniť podľa toho, čo chceš povedať. Je také, ako rozprávanie zložitého príbehu dané do zrozumiteľnej formy.

„...pokiaľ máme okolo seba všetko dobré a špičkové, tak potom je už veľmi zle s človekom, začína sa nudiť.“

Forma a obsah

SL: Ty si sa svojho času verejne vyjadril, že hudba nemá obsah a teraz hovoríš, že potrebuješ hudobnú myšlienku dostať do formy... Myšlienka nemusí mať obsah?

MV: ... asi som vychádzal z presvedčenia, že obsah bez formy neexistuje. Ale forma bez obsahu môže existovať, preto uprednostňujem formu. Práve dnes som rozmýšľal nad tým, je to taký sofizmus, že obsah bez formy byť nemôže, zato forma bez obsahu môže byť, lebo keď ateisti formulujú, že nemôže Boh stvoriť kameň, ktorý neudvihne, to je také... to je ako otázka z rodu prečo. Mňa zaujímajú veci skôr ako fungujú a existujú, nie prečo. Keď sa ma niekto opýta, ako to urobíš, odpoviem – tak a tak, lebo to tak chcem. Ale prečo, tak o tom dá veľa a zbytočne rozprávať.

SL: Vráťme sa k tvorivému procesu. Ako to vyzerá?

MV: Keby na niekto pri tom pozoroval, tak by som bol veľmi nešťastný. Keď komponujem, vyzerám ako človek, ktorý nič nerobí

a od nudy nevie, čo so sebou. Sem tam si udrie do klávesov, zahrá dva takt, vytiahne nejakú knižku, pozrie nejaký film... Nerád by som bol, aby ma niekto sledoval, to by som sa zľakol. Úlohou pri komponovaní je zachytiť a zobraziť niečo veľmi ťažko artikulovateľné... Musíš ušiť oblek na niečo, čo nemá žiadne telo.

SL: Je nejaký mechanizmus alebo signál, podľa ktorého rozpoznáš, že teraz som v tej dobrej kondícii, teraz ten pretlak pustím von?

MV: Tak práve tomuto sa hovorí inšpirácia. Dlhoo som nemal rád to slovo, ale je to asi tá inšpirácia.

SL: Čo ti na slove inšpirácia prekážalo?

Inšpirácia je oslabená vôľa človeka, ktorý sa oddáva nejakému fantazírovaniu.

SL: Ty komponovanie považuješ za striktné racionálnu a vedomú činnosť?

MV: Nie celkom, hoci si s hrôzou si uvedomujem, že to má svoje logické, aj keď nemyslím na nejakú formu, vždycky to má nejaké formálne zákonitosti. Zakaždým to tam nájdem. Aj keď sa snažím na ne nemyslieť, vždycky si uvedomím, v akom úzkom kruhu sa pohybujem.

SL: Sú obľúbené úvahy na tému, ktorá hudba je dobrá, ktorá je zlá...

MV: ... sú skladby, ktoré majú obrovský význam v citových dejinách ľudstva napriek tomu, že hudobne nie sú vôbec dobré. Prvú lásku si zažil vtedy a vtedy, no a vtedy bežal taký a taký šláger, tak toto je význam tých vecí. Ich hodnota je v tom, že vyjadrujú atmosféru momentálneho stavu človeka v určitom veku, dobe, situácii. A potom sú stále hodnoty, ako je trebárs Bach, ktorý pôsobí vždy ináč, keď ho počúvaš. Zakaždým ináč, v každej situácii.

SL: Tvoje individuálne citové dejiny spojené s hudbou...

MV: Napríklad hudba Rolling Stones. Nedá sa povedať, žeby to bola večná hudba, ale ona v aktuálnom okamihu pôsobí veľmi intenzívne práve v emočnej rovine.

SL: Máš za sebou piesňovú tvorbu, muziku, ktorej sa hovorí rocková, máš za sebou veľa muziky, ktorá býva zaradená do škatuľky vážna hudba. Viem, že nad tým sa klenie ustálený a oprávnený dáždňík, že to je Vargova muzika, ale aj tak – vnímaš to ako vývoj, alebo si potrebuješ od jednej Vargovej polohy oddýchnuť a skúsiť inú?

MV: To je presne povedané. Potrebujem si oddýchnuť od jedného hudobného výrazu pri druhom a potom si ešte dávam také úlohy, ktoré som si nesplnil, kým som bol mladý – napísať skladbu pre sláčikové kvarteto alebo pre komorný súbor, sólo pre flautu... To sú také hudobné problémy, ktoré som mal riešiť

dávno a neriešil som ich, tak ich riešim teraz.

SL: Darí sa ti?

MV: Áno, darí sa mi to.

SL: A čo z týchto domácich úloh skladateľa ešte nemáš?

MV: Väčšiu orchestrálnu tvorbu, operu, alebo také niečo.

SL: Kam radíš svoju skladbu *Punctum kontra punctum*, ktorá pred časom s veľkým ohlasom zaznela počas tvojho koncertu so Symfonickým orchestrom Slovenského rozhlasu?

MV: Je to skladba pre komorný súbor nástrojov, kde v pozadí je ponáška na Bacha. Nástroje vstupujú do hry postupne a v akejsi hudobnej opozícii, preto sa to volá *punctum kontra punctum*, lebo nota proti note. Bod proti bodu. Bachova fráza v pozadí je určite v podvedomí každého človeka a to tú skladbu robí vrstvenou. Je to taká intelektuálna a hudobná konštrukcia postavená na ideji, že sú určité princípy, archetypy, ktoré musí autor akceptovať. Snažil som sa vyjsť z Bachovej hudby, hoci na prvý pohľad to tak nevyzerá, asi to tak je... je to tam určite.

SL: Máš medzi svojimi skladbami aj také, ku ktorým máš aj iný vzťah ako k ostatným?

MV: Vieš, to je ako s rodičmi. Vždy budú najviac citliví a budú najviac obraňovať svoje nepodarené deti.

SL: Je taký bonmot, napríklad režiséri hovoriajú – ja nechodím na predstavenia svojej inscenácie, lebo potom by som videl len sumu chýb, ktoré som urobil v procese tvorby. Vnímáš to aj ty tak, že toto som mal urobiť inak, lepšie?

MV: Inak – to áno, či aj lepšie, je už otázne. Nevieť, či by som to dokázal. Možno je

dielo skutočne len zobrazením aktuálneho stavu mysle. Nad tým netreba špekulovať, že lepšie-nelepšie, prosto je to tak.

SL: Je tu to obrovské množstvo hudby, ktorú poznáš a predpokladám, že aj rešpektuješ. Súťažíš s touto hudbou svojou tvorbou, alebo ide celá tá suma cudzej muziky vo chvíli, keď tvoríš, nabok a ty dosahuješ len svoje vlastné méty?

MV: Človek si musí tvoriť svoje vlastné pravidlá vychádzajúc z tých zákonitostí hudby, ktoré doteraz spoznal a pochopil. Reaguješ

„Úlohou pri komponovaní je zachytiť a zobrazit' niečo veľmi ťažko artikulovateľné... Musíš ušiť oblek na niečo, čo nemá žiadne telo.“

na ne buď súhlasne alebo nesúhlasne, ale to je jedno. Vždycky je to hudba a podľa mňa by mala byť reakciou na predtým počuté, inak nemá význam. Ale netreba sa nad tým zamýšľať, netreba špekulovať, či je to nový pohľad, či tento názor už bol vytvorený, lebo všetky názory už boli aj tak vyslovené. Nie je možné vytvoriť jednu pesničku, aby si ju v podstate niekde neukradol.

Punctum kontra punctum

SL: Skladba *Punctum kontra Punctum* nie je jediný prípad, kedy si vedome pracoval s inšpiráciou Bachom. Vieš si predstaviť hypotetickú situáciu, naozaj to berme v tej intelektuálnej rovine, že by si ju chcel zahrat Bachovi? Zaujímala by Ťa jeho reakcia?

MV: Ty vieš, že ani nie? Skôr ma zaujíma reakcia tých, ľudí, ktorí ju počujú dnes. To nie je adresované Bachovi, je to adresované môjmu poslucháčovi. Počas tvorby myslíš na jedného hypotetického poslucháča – a to si ty sám. Iba tým vkusovým chútkam a potrebám chceš vyhovieť a nakoniec si to ty sám, kto to chce práve takto a práve o tom a o tom. Čo môžeš vedieť o prežívaní ostatných ľudí? Musí sa to páčiť tebe a potom môžeš predpokladať, že sa to bude páčiť aj ostatným. Ale musí tam byť nejaký súlad s prírodou, to sú také božské momenty, keď to zapadá do seba, do takej matice.

SL: Keď hovoríš božské momenty, máš na mysli...

MV: ... to je tá inšpirácia, o ktorej sme hovorili.

SL: Zmestíš sa do kresťanského uvažovania o Demiurgovi alebo máš k tomu svoj prístup?

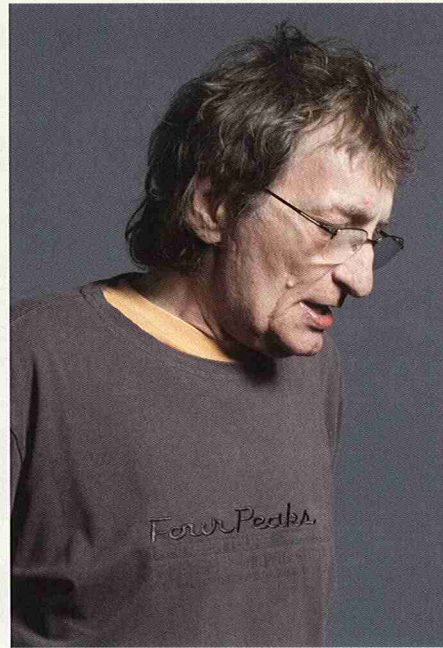
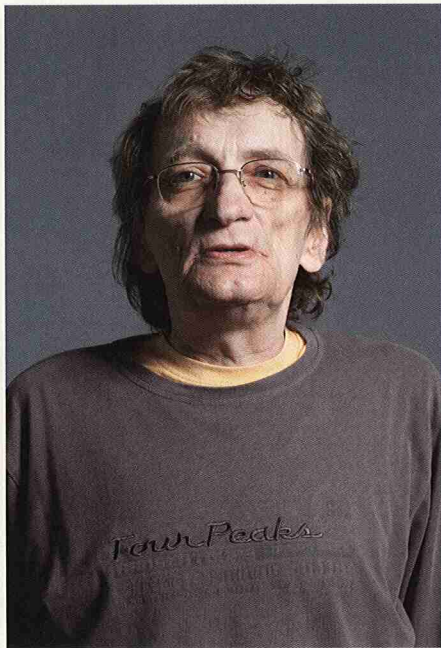
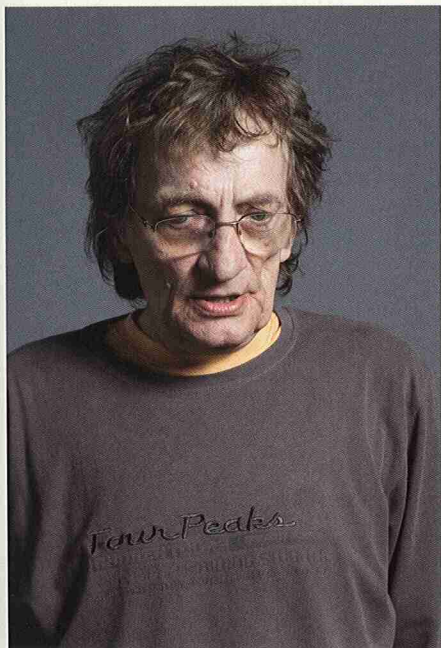
MV: Tieto témy ja vnímam a chápem cez hudbu. Podľa mňa je hudba synchronná, jednocasová, teda len jedna a plynie v čase. Podľa mňa ten čas je tam hrozne dôležitý. Hudbu považujem za kráľovské umenie, pretože formotvorný je pri nej iba čas. Samozrejme, potom ešte architektúra, to je také zhudobnenie priestoru, stavba – to je skamenená hudba.

SL: ... stretol som sa s názorom, a mne sa veľmi pozdáva, že architektúra je filozofia priestorových vzťahov.

MV: Aj tak sa to dá povedať. Ale stále je to skamenená hudba.

SL: Vráťme sa k inšpiráciám a autoritám v hudbe; Bacha sme už spomenuli, sú ešte nejaké iné hudobné zdroje, ktoré sú pre teba výzvou na ďalšie spracovanie?

MV: No určite sú to takí ľudia ako Šostakovič,

Stravinskij, Bartók. Ale napodiv aj od nich hlavne také nepodarené skladby sú najviac inšpiratívne, lebo si povieš; to nie je dokonalé, to by som takto spravil lepšie, takže treba chápať tak, že nedokonalosť, ľudská chyba inšpiruje. Nedá sa súhlasiť s tým, že načo sú nám zlí skladatelia, hoci to povedal minister kultúry.

SL: Ktorý minister kultúry?

MV: Agnes Snopko, pred dvadsiatimi rokmi. Na to, aby sme pochopili, ktorí sú tí dobrí, sú potrební druhoradi skladatelia. Bez toho sa to nedá, preto zlej hudbe prisudzujem dosť veľký význam. Každá vec musí byť postavená na nejakom podhubí.

SL: Ako ťa tak počúvam, tak s kolegami skladateľmi a muzikantmi vedieš dialóg na diaľku.

MV: Áno, staré problémy treba artikulovať zreteľnejšie. To je celý problém – čisto artikulovať a tak, aby to niečo povedalo aj iným.

SL: Spomenul si tých, ktorí ti imponujú. Sú v tvojom muzikantskom alebo aj nemuzikantskom živote učítelia, ktorí ťa posúvali ďalej?

MV: Sú takí. Roman Berger ma učil kompozíciu, klavír, potom ešte musím spomenúť svoju učiteľku, volala sa Stela Ondreičková. Tá mi dala veľa. Dala mi súčasnú hudbu, vtedy bola súčasná – Šostakoviča, Prokofieva,

Bartóka. Naučila ma myslieť otvorene. Potom prišiel Cikker a potom Roman Berger. Boli to otázky a odpovede, to nebolo drilovanie. Ja som sa nikdy nedokázal cez dril dostať ďalej. Musel som vidieť zmysel toho, čo robím a potom sám od seba prišiel ten zážrak skomponovania melódie.

SL: Čo si na dobrom pedagógovi ceníš najviac?

MV: Správny pedagóg odhalí a pomenuje schopnosti žiaka a potom ich podporuje.

„...považujem za smutnú hudbu tú, ktorá je zlá a za radostnú tú, ktorá je dobrá.“

A správny žiak je ten, ktorý tie ponúkané svety dokáže prijať.

SL: ... hudobné svety?

MV: Keď robíš melódiu, máš pocit, že všetko je dovolené. To je hrozný pocit. A tu ťa dobrý učiteľ môže usmerniť. Ale rozumne. A ty si postupne uvedomíš, že je tu sedem tónov diatonickej stupnice, máš synkopickú dobu, nesynkopickú dobu, je tam – keď máš viac hlasov – je tam pocit polyfónie aj harmónie a ty si vyberáš, formuješ a rozhoduješ

sa. Ako Boh, keď odlišoval, čo bude; obloha, súš a more a tak.

Šostakovič je radostná hudba

SL: Takže tvorivú činnosť, ktorá nutne vedie k tomu, že melódia sa z myšlienky stane niečím uchopiteľným a reprodukovateľným vnímaš ako analógiu tvorenia?

MV: Cez to sa to dá najlepšie vysvetliť, ale žeby to bola analógia... Možno mám lepšiu analógiu. Bachova hudba je nám stále známa, stále blízka, lebo dokázala osloviť základné archetypy sveta človeka. Ale aj tak to nie je dosť dobre pomenovateľné. Preto si myslím, že profesor klavíra by nemal začínať so stupnicami. Najprv by sa mal snažiť o to, aby jeho žiak zahral hoci jedným prstom smutnú melódiu smutno a veselú veselo, hoci to je tiež nepresné označenie. Lebo ja považujem za smutnú hudbu tú, ktorá je zlá a za radostnú tú, ktorá je dobrá.

SL: Šostakovič je teda veselá hudba?

MV: Šostakovič je svojou náladou hudba veľmi smutná. Z dnešného hľadiska to je už ťažko pochopiteľné, ale zvedavý človek pochopí, že ak sa Stalinovi nepáčila jeho hudba, mohol dať príkaz, že Šostakovič do gulagu. To je potom odvaha komponovať. Veľká odvaha, lebo človek by sa mohol venovať niečomu inému, menej nebezpečnému. A že to ten

Pokánie sv. Divánia:

**„Všetkému dokážem odolať.
Okrem pokušenia.“**

Šostakovič ustál, znamená pre mňa, že nakoniec jeho hudbu nevnímam ako smutnú, ale radostnú. Radostnú v tom zmysle, že je schopná oslovovať to vznešené v človeku. Možno je plodné pre kultúru, keď je kultúra pod takým drobnohládcom, keď je..

SL: ... pod tlakom?

MV: Áno, pod tlakom, lebo doba je plná zákonov a ty tie zakázané veci tam musíš prepašovať. Ale netvrdím, že vďaka obmedzeniam. Dobrá hudba alebo dobrá kniha vzniká napriek obmedzeniam. To by bolo veľmi lacné povedať, že vďaka komunistickému systému sme vytvorili svoje najlepšie veci.

SL: A nie je to tak, že si dodatočne spájame tvorcov a ich osobné príbehy s ich dielom a pôsobia na nás neoddeliteľne?

MV: To je veľmi zavádzajúce, vnímať dielo cez príbeh autora.

SL: Predstavme si, že o dvesto rokov prídu Marťania, nič nebudú vedieť nielenže o Šostakovičovom životnom príbehu, ale ani o Stalinovom životnom príbehu. Prepokladáš, že ich jeho hudba osloví?

MV: Dobrá hudba by mala osloviť aj Marťanov.

SL: Bach zase tvoril pod úplne iným tlakom, každú nedeľu musel mať novú kompozíciu. Možno to bolo rovnako neúprosne vo vzťahu k tomu, že mal 18 alebo viac detí.

MV: Bach z pragmatických dôvodov pochoopil, že peniaze, ktoré potrebuje, mu môže priniesť hudba. Ale to nemá nič spoločné s mierou jeho talentu. Považujem za nesprávne rozmyšľať o dielach ako o duševných víťazstvách, to je také lacné videnie hudby. Keď píšeš sólo pre hoboje, tak si uvedomíš, že tam musí byť harmónia vyjadrená iba jedným hlasom, že je latentná. Alebo keď robíš skladbu pre bicie, musíš si uvedomiť, že tam chýba harmonická zložka. Musíš myslieť vyabstrahovanejšie. A to, na akej úrovni to zvládneš, určuje nadčasovosť tvojho riešenia.

SL: Kde sa podľa teba odohráva estetický zážitok z hudby? Je to v emočnej alebo v racionálnej rovine?

MV: Najprv ma hudba a umenie vôbec musí nejakým spôsobom zaujať. Zaujať, to je také slovo, že keď tam vyškrtnes to u, tak to je zajať. Zaujať ťa musí niečím originálnym, neopakovateľným, a ty musíš potom pátrať po tom a počúvať alebo čítať, aby si zistil, čo ťa to vlastne tak zaujalo. S obdivom som počúval, keď po koncerte vo filharmónii si nejaký človek píše hlavnú melódiu symfónie. V takej chvíli si poviem, že toto je asi úspech.

Prúdy vs. Collegium musicum

SL: Prúdy a Collegium musicum, to sú dve formácie, ktorých si stelesnením. Ty si

medzi nimi rozlišoval?

MV: Považujem za cennejšie to, čo som spravil v Prúdoch. Pesnička musí byť presná, nesmie byť ukecaná, musí mať začiatok, vrchol aj jasnú bodku. Prúdy, to je poézia, báseň a Collegium musicum to je próza.

SL: Aj v literatúre poézii si ceníš vyššie ako prózu?

MV: Myslím, že čítať poéziu sa oplatí. Na to, aby si prečítal nejaký román, musíš strašne dlho čítať, a báseň sa oplatí každú prečítať, lebo to máš rýchlo. Necením si poéziu vyššie. Mám radšej prózu. Lenže to sú rozličné spôsoby, ako čítať. Kedysi ti Don Quijote pripadal ako bláznivá figúrka, ale postupom času zistíš, že to nie je vôbec tak, dokonca by som povedal že je tragická postava, a že to si ty sám.

SL: Hudba Prúdu nevznikala vo vákuu, vznikala v nejakej dobe. Boli ste rockeri so všetkým, čo k tomu patrí?

MV: Boli sme. Aj svetonázorovo. Mali sme všetky sprievodné znaky toho, čo sa nazýva rockerský život. Nevie, či teraz to ešte existuje, lebo mladí ľudia dnes... neviem, či sa vôbec vedľa zabávajú.

„...proti fajčeniu sa bojuje, že nefajčiť, ale proti hluku, zvuku, ktorý neustále na teba útočí, nerobíme nič. To už nikomu nevadí, že ľudí otravujú týmto spôsobom?“

SL: Myslím, že vedia, len nás k tomu neprižívajú. Ani my sme našich fotrov k tomu nevolali. Keď hovoríš, že malo to všetky tie atribúty, tak aj to programové prerušovanie zákona?

MV: U mňa to bolo všetko. Nevie, či u nás, u celej kapely, ale u mňa tam bolo všetko, aj sex, aj drogy... Ale hlavne radosť z hrania, radosť toho stotožnenia sa s poslucháčmi. Lebo každý asi potrebuje tú chvíľu slávy. Aj obyčajní ľudia rozprávajú na svojich narodeninách nejaký príhovor, ale to je iba tých päť minút slávy. Lenže ľudia sa potrebujú uistiť, že ich okolie vôbec vníma. Ja som bol na úspech zvyknutý od malička, vždy som bol lepší ako tí ostatní, už s prvým albumom Zvonky zvoníte bola kritika ku mne zhovievavá a stále som bol ako... rozmaznávaný, by som povedal. Až do šesťdesiatych rokov.

SL: A potom?

MV: ... stále som rozmaznávaný. Rozmaznávaný pozornosťou publika, kritiky, mám čo povedať aj mladým, to som rád. Lebo podľa mňa je hudba cennejšia, keď presahuje čas svojho vzniku. Čím viac, tým lepšie. Ten

Bach, ktorého sme spomínali, ten to dokázal cez stáročia, mne sa to podarilo cez generácie. To je ten prípad Marťanov... Keď ťa počúvajú mladí ľudia, ktorí sú tabula rasa, tak potom je to dobré.

Sex, drogy, rock 'n' roll

SL: Taká zjednodušená predstava o muzikantskom živote je, že to sú skúšky, koncerty a hlavne žúry po tých koncertoch.

MV: Ja som tie žúry až tak moc neabsolvoval. Ja som si púšťal to, čo sme hrali, aby som vedel, ako som zahral, aby som to mohol presnejšie zahrať. Ostatní išli žúrovať a ja som za trest počúvať, čo som zahral. Niekedy za trest a niekedy som bol aj spokojný so sebou.

SL: A bol vtedy niekto, na koho mienke ti extrémne záležalo?

MV: Bol. Ja sám.

SL: A pochybnosti?

MV: Ja som si hovoril, že budem mať čas ešte niekedy to spraviť.

SL: S kým sa ti dobre hralo?

MV: Ja som si nemusel spoluhráčov nejako veľmi vychovávať. Ja som ich ukradol ako hotových a potom sme spolu dávali dohromady všetky tie dnes už notoricky známe skladby, až sa ocitli v tej podobe, v ktorej sme ich nahrali.

SL: Máš pocit, že keby si bol stretol iných muzikantov, tvoja hudba toho obdobia by vyzerala inak?

MV: ... to práve neviem. Ale iste. Tie vonkajšie okolnosti a súvislosti na mňa vplyv mali, aj tá doba...

SL: Pripúšťaš, že na diaľku komunikuješ s Bachom, Bartókom... Vy ste vtedy viedli dialóg na diaľku s dobovými kapelami?

MV: Áno určite. Ale nemyslím, žeby bolo až také určujúce, že s kým som to hral. Položil som si otázku, či ja som ich neovplyvnil viac, ako oni mňa.

SL: Bol vtedy, nemusíme sa obmedziť na vtedajšie Československo, bol taký muzikant, s ktorým si si vtedy chcel zahrať?

MV: Nie. Ja som pochopil, že keď som hral prednávnom v Londýne, že moja hudba má nejaký univerzálnejší význam, presah. Ale pochopil, nič viac. Na chvíľu som sa zamyslel, čo s tým, ale hneď som to odhodil. To sa nemá. To som nikdy v živote nepredpokladal, že sa to bude páčiť všetkým ľuďom. Ja som sa nebral vážne totižto, a to bolo dobre. Ale vážne som bral to, čo som zahral. Ale aj tak som si myslel, že mesiac sa to bude niekomu páčiť, alebo nepáčiť a potom bude s tým pokoj. A potom som si s hrôzou uvedomil, že uplynuli desaťročia a ono tam stále je niečo, čo človeka zaujme. Preto hovorím, že mladí ľudia sú určujúci. My starí

ľudia sme sentimentálni, ale určujúce je, koľkým mladým ľuďom sa to páči a nevedia povedať prečo. A na to sa, samozrejme, nikdy nepýtam.

SL: ... mladí ľudia sa s tvojou muzikou dnes v rádiu stretnú veľmi zriedkavo, a ak, tak v rámci nejakých tematických programov.

MV: ... vieš, ale oni sa nikdy nevysielali moje skladby v rádiu.

SL: Počúvaš rádio?

MV: V aute mám zapnutý Devín, ale inak - nebude mi niekto určovať, že čo si mám, či nemám prečítať, či básničku alebo divadelnú hru, alebo či si mám pozrieť film, alebo hudbu, dramaturgom chcem byť ja sám sebe. Iba na nútenú dobu, keď sedím v tom aute, tak vtedy si to pustím.

SL: A v reštaurácii, vo výtahu...

MV: Tak to ja a nahlas hneď hovorím hrozne nekorektnú vec - proti fajčeniu sa bojuje, že nefajčiť, ale proti hluku, zvuku, ktorý neustále na teba útočí, nerobíme nič. To už nikomu nevádi, že ľudí otravujú týmto spôsobom?

SL: Máš pocit, že technologický pokrok, ktorý spôsobil ľahkú dostupnosť hudby, hudbu v konečnom dôsledku devaluje a zabíja?

MV: Mám. Mám ten pocit. Ale možno aj funkcia hudby sa zmenila.

SL: Aj funkcia zábavnej hudby?

MV: S určitou demagógiou povedané aj áno. Podľa mňa žiadna hudba, žiadne umenie nemá význam, keď nie je na oslavu Boha.

Hudba musí byť na oslavu Boha, alebo aspoň na oslavu života. Ako súhlas žitiu. Z negatívnych pocitov nevzniká hudba. Pochybujem. Aspoň u mňa nie.

Inteligencia malých národov

SL: Zaregistroval si aktivitu muzikantov, ktorí išli do parlamentu vyjednávať, aby sa v slovenských rádiách hralo povinné percento slovenskej hudby?

MV: Legitímna požiadavka, len neviem, či sa to má prikazovať zákonom. Ja verím v inte-

„Nie je možné vytvoriť jednu pesničku, aby si ju v podstate niekde neukradol.“

ligenciu malých národov. Švajčiarsko, na príklad, dalo svetu Dürrenmatta. Ale tú inteligenciu treba pestovať. Takže potom je to ochrana, veď to majú všetci, Francúzi s filmom, Poliaci to majú, Česi to nemajú v zákone, ale v tradícii, aj Maďari to majú. My to nemáme, my si to nevážeme. Čo vzniká doma, to je automaticky považované za nedobré, lebo to vzniklo tu. Na jednej strane deklarujeme, akí sme slovenskí a na druhej, keď tu niečo vznikne, tak to ideme ušliapať. Ale je smutné, ak o tom musia rozhodovať len politici.

SL: Nie je dôležitý aj spôsob, akým sa treba o to postarať? Za úsilím poistiť v rádiách podiel pôvodnej hudby zákonom pretŕča priveľmi pragmatický zámer.

MV: Považujem to za celkom legitímnu vec, len nechcem, aby o tom rozhodoval parlament. Malo by to byť už v takej akejsi prirodzenosti človeka.

„Ja som sa nebral vážne totižto, a to bolo dobre. Ale vážne som bral to, čo som zahral.“

SL: Spomínal si taký ten apriorný postoj, že to nemôže byť dobré, lebo to vzniklo u nás, ten je realitou. Nesúvisí to s nízkym seba-vedomím ľudí, ktorí žijú v tejto krajine?

MV: Súvisí. Na jednej strane sa bijú do prs akí sú Slováci a na druhej strane, keď niečo na Slovensku vznikne, tak to automaticky nemôže byť dobré.

SL: ... začarovaný kruh?

MV: Áno. To je.

SL: Nemáš nápad, ako z toho von?

MV: Nie, nemám.

SL: Má byť v diele prítomná aj doba, miesto, kontext, v ktorom vznikalo?

MV: Iste, určite áno. Preto hovorím, že dobrá hudba musí byť na oslavu Boha, lebo to je autentický model upevňovania a nového formulovania archetypov. Ale nám často chýba taká elementárna skromnosť.

SL: Keď hovoríš nám, o kom hovoríš?

MV: Slovákom. Pokora chýba, to sa v dnešných časoch úplne stratilo. Že dokážeš byť pred niečím pokorný a pokoriť sa niečomu.

SL: Starý rockerský rebel vyzýva k úcte k pravým autoritám?

MV: Áno. Je to tak.

SL: Predpokladám, že ty nie si odkázaný na to, že aby ti niekto prstom ukázal, kto sú authority...

MV: ... to zase celkom presne neviem.

SL: V tejto dobe kultu zdravého životného štýlu by sa určite patrilo, aby si si povedal, že dosť bolo zlozvykov a vecí, ktoré ma ohrozujú na živote; napriek tomu si tuhý fajčiari. Ako to je? Myslíš si, že si nesmrteľný, že teba to obíde?

MV: Myslím, že som na rakovinu imúnny.

SL: ... bodaj si mal pravdu.

MV: ... s mojím fajčením je to ako s mojím obľúbeným Dürrenmattom; on prestal fajčiť a potom s hrôzou zistil, že aj jeho postavy prestali fajčiť.

